

Selvityksen antaminen / Arviointikertomus vuodelta 2024

Kaupunginhallitus 30.06.2025 § 188

Valmistelija: kaupunginjohtaja Juha Piironen, p. 044 758 1403

Tarkastuslautakunta on jättänyt 27.5.2025 liitteen mukaisen arviointikertomuksen vuodelta 2024. Tarkastuslautakunnan esityksen mukaisesti kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 16.6.2025 § 66 ottanut arviointikertomuksen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Arviointikertomuksessaan tarkastuslautakunta toteaa tulevista haasteista ja tavoitteista muun muassa seuraavaa; *kaupungin on etsittävä säästöjä, tehostettava toimintoja ja priorisoitava palveluita vastaamaan kaupunkilaisten tarpeita. Lisätuloja ja uusia investointeja haetaan pitkäjänteisen talouden vahvistamisen tueksi. Tytäryhtiöiden talouden vakauttaminen on yksi suuri haaste. Tarkastuslautakunta nostaa huolenaiheeksi tytäryhtiöiden ja kaupungin oman velan määrän, jota ei pidä unohtaa uusia investointeja tehtäessä. Lisäksi tarkastuslautakunta nostaa esille, että uuden kestävän kuntatalousohjelman päivittäistyö on syytä aloittaa valtuustokauden alussa ja sitoutuminen tavoitteisiin vaatii laaja-alaista osallistamista sekä laajaa vaikutusten arviointia.*

Arviointikertomus sisältää kaksi (2) tarkastuslautakunnan kysymystä kaupunginhallitukselle. Kysymykset kohdentuvat erityisesti strategian toteutumiseen ja kuntayhteistyöhön:

- 1. Miten kaupunginhallitus ja lautakunnat arvioivat strategisten tavoitteiden toteutumista strategiakaudella 2018-2025? Missä tavoitteissa ei onnistuttu ja mitkä olivat keskeiset syyt?**
- 2. Miten kaupunginhallitus arvioi yhteistyötä muiden kuntien, sidosryhmäyksiköiden ja hyvinvointialueen kanssa? Onko yhteistyö tuottanut toivottuja hyötyjä ja miten se näkyy kuntalaisten palveluissa?**

Näihin vastaamiseksi kaupunginhallitus pyytää selvitykset syyskuun aikana.

Ehdotus

Kaupunginjohtaja ehdottaa, että kaupunginhallitus päättää pyytää kaupunginjohtajaa sekä toimialajohtajia valmistelevaan yhteistyössä arviointikertomuksessa esitettyihin kysymyksiin selvitykset.

Selvitykset tulee osoittaa kaupunginhallitukselle syyskuun 30. päivään mennessä. Lisäksi toimialoja pyydetään ottamaan huomioon antamissaan selvityksissä arviointikertomuksessa esitetyt havainnot kaupungin toimintojen järjestämisestä vuonna 2024.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Valmistelija: kaupunginjohtaja Juha Piironen, p. 044 758 1403

Kysymys nro 1.

Miten kaupunginhallitus ja lautakunnat arvioivat strategisten tavoitteiden toteutumista strategiakaudella 2018-2025? Missä tavoitteissa EI onnistuttu ja mitkä olivat keskeiset syyt?

Kaupunginjohtaja sekä toimialajohtajat ovat valmistelleet yhteistyössä selvityksen arviointikertomuksessa esitettyihin kysymyksiin.

Toimialajohtajat ovat koostaneet omat toimialakohtaiset selvitykset strategian toteutumisesta, joiden pohjalta toimialajohtajat ovat koostaneet toimialojen yhteisen strategian toteutumista kuvaavan **liitteenä** olevan selvityksen. Siinä on purettu strategia osatekijöihin ja arvioitu niin suoriutumista onnistuneiden ja toteutuneiden kuin vähemmän onnistuneiden osatekijöiden osalta.

Vision osalta voidaan todeta, että kokemuseräisen arvioinnin perusteella Suonenjoki on Suonenjoen mansikoistaan tunnettu kaupunki. Mansikkamainetta vahvistamaan on saatu yhteistyössä aikaiseksi Suonenjoen mansikan nimisuoja. Hyvämaineisuuden arviointi on vaikeampaa, mutta erilaisten vetovoima selvitysten perusteella seutukaupunkina Suonenjoen tunnettavuus ja elinvoima on muutoin aleneva.

Kasvun osalta arvioinnin hankaluus liittyy mittarointiin. Kaupungin strategian seurannassa yleisestikin selkeiden ja tavoitetta todentavien mittareiden asettaminen on keskeinen puute. Määritelmälle mitä tai missä Suonenjoki on halunnut kasvaa jää myös epäselväksi. Mikäli halu mitata kasvua pohjautuu mm. työttömyyden alentumiseen, yhteisöveron kasvuun, verotettavan ansiotulon kasvuun, rahoitusaseman parantumiseen, ylijäämän kasvun, yli 65-vuotiaiden osuuden kasvuun, osallisuuden edistämiseen tai elinvoimaa tukeviin euromääräisiin panostuksiin, niin halu kasvaa on toteutunut.

Mikäli kasvu arvioidaan väestömuutoksen, työllisten määrään tai laajemmin elinvoimaan vaikuttavien mittareiden osalta, niin kasvua ei ole tapahtunut, vaan päinvastoin. Toki on ymmärrettävä, että vuonna 2024 vain 35 suomalaisen kunnan luonnollinen väestönlisäys on ollut positiivinen. Tämä vähintäänkin kansallinen haaste on merkinnyt myös Suonenjoen osalta merkittävää muutosta ja sopeuttamista mm. palveluverkon osalta. Ns. älykkäälle sopeutumiselle on edelleen tarve ja se vaatii uuden valtuuston osalta merkittävää sitoutumista ja myös oikein kohdennettavia päätöksiä. Myös keskustelu elinvoiman ja elinvoimaisuuden laajemmasta merkityksestä on syytä ottaa huomioon uutta kuntastrategiaa valmisteltaessa. Elinvoimaisuuteen ja elinvoiman kasvattamiseen on mahdollisuus myös väestömuutoksen ollessa negatiivinen.

Toimintaa ohjaavat periaatteet (arvot) ovat edelleen toimivat ja mahdollistavat perustan uudelle strategiyölle. Tulevaisuuteen katsominen on ollut haastavaa ja ratkaisut strategian toteutuksessa ovat keskittyneet vahvasti nykyhetkeen. Tämä on johtanut strategian tavoitteiden asetannan ja niiden seurannan kohdentamista hyvin vahvasti talousarvion kautta valmisteltuihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Niiden seuranta on pääosin toteutunut tilinpäätöksen yhteydessä.

Strategiakauteen osuu merkittäviä ulkoisia muutoksia, joiden ratkaisu ja hoito on ohjannut vahvasti toimintaa ja käytettävien voimavarojen kohdentamista. Näitä ovat mm. Koronapandemia (2020), Ukrainan ja Venäjän välinen sota (2022), hyvinvointialueiden tuloa ja kunnan tehtävien muutos (2023 alkaen) sekä viimeisimpänä työllisyyspalvelujen siirto kuntiin (2025 alkaen). Näin muutosten toteuttamisessa ja tehtävien hoidossa on onnistuttu pääosin hyvin käytettävissä oleviin resursseihin nähden.

Strategian osalta keskeinen onnistuminen voidaan todeta olevan mission toteuttamisessa. Toisaalta tämä on jättänyt varjoonsa kaupungin vision ja toimintaa, budjetointia ja myös talousarvioon asetettuja toiminnallisia tavoitteita on ohjannut missio, missä sujuva ja aktiivinen arkea toteutuu pääosin viihtyisässä elinympäristössä. Tätä painotusta on myös ohjannut strategiakauden jälkipuoliskon tavoitteiden asettaminen painotukset kahteen painopisteeseen: Aktiivinen ja hyvinvoiva suonenjokelainen ja viestinnän ja toiminnan uudistaminen. Tätä toteutumista tukee myös kaupungin euromääräiset kohdentamiset mm. liikuntaan ja vapaa-aikaan, minkä perusteella Suonenjoen elinvoimapanostukset ovat suuret. Jopa valtakunnan huippua ainakin liikunnan ja vapaa-ajan osalta. Organisaatorakennetta on tiivistetty ja viestintää on parannettu strategiakauden aikana.

Strategian toteutumisesta tai sen puutteista on selkeästi nostettava esiin seuraavat asiat:

- Strategiakauden pituus ja siihen mahtuneet ulkoiset muutokset ovat asettanut selkeän haasteen
- Selkeä väliarviointi puhtaasti strategian osalta on jäänyt vaillinaiseksi
 - o Arviointi on tapahtunut talousarvioon asetettujen toiminnallisten tavoitteiden kautta, mitkä on johdettu strategian painopisteistä
- Konkreettiset ja selkeämmät tavoitteet, joiden mittaamiseen asetetaan ennakkoon sovitut mittarit tai seurannan raja-arvot
- Strategia on varsin laaja ja tarjoaa ns. kaikille kaikkea, jolloin itse visio on jäänyt heikolle huomiolle ja on keskitytty arjen lupausten toteuttamiseen.
- Sitouttaminen erityisesti strategiakauden jälkimmäisellä puoliskolla on jäänyt vaillinaiseksi.
- Voimavaroja on käytetty merkittävästi tehtyjen päätösten kyseenalaistamiseen ja jopa kumoamiseen.

Kokonaisuutena strategisten tavoitteiden toteutumista voidaan pitää pääosin hyvänä. Toteutumisesta löydetään selkeitä kehityskohteita, jotka on mahdollista ottaa huomioon uutta kuntastrategiaa valmistellessa. Tiivistäen kehityskohteet ovat priorisointi, selkeät ja mitattavat tavoitteet, säännöllinen seuranta ja laaja-alainen sitoutuminen.

Kaupunginhallitus on kokouksessaan 08.09.2025 § 219 asettanut vuoden 2026 talousarvion raamin hyväksymisen yhteydessä seuraavia näkökulmia tulevaa tavoitteiden asiantaa ajatellen:

- Vuoden 2026 raamin pohjana on vaade hallitusta ja maltillisesta kulukehityksen kasvusta. Kustannustason kasvu tulee sopeuttaa kaupungin tulopohjaan.

- Nyt tulee painottaa toimintatapojen ja rakenteiden uudistumista ja toiminnan tehokkuutta sekä työllisyyden edistämistä.

- Investointien kohdentamisen tulee tukea alueen yritysten toimintaedellytyksiä tai kasvua sekä kaupunkiorganisaation palvelujen tuottamisen kehittämistä ja tehokkuutta.

Tarkastuslautakunta on omassa arviointikertomuksessaan todennut seuraavaa.

Tarkastuslautakunta katsoo, että kunnan toiminta on edistynyt monilla osa-alueilla, mutta haasteita kuten tytäryhtiöiden tulokset, kasvu ja lähipalvelujen turvaaminen vaativat edelleen aktiivista ja rohkeaa otetta. Vastuullinen, osallistava ja strateginen johtaminen on avain kestävään kehitykseen ja kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamiseen.

Kysymys nro 2.

Miten kaupunginhallitus arvioi yhteistyötä muiden kuntien, sidosryhmäyksiköiden ja hyvinvointialueen kanssa? Onko yhteistyö tuottanut toivottuja hyötyjä ja miten se näkyy kuntalaisten palveluissa?

On todettava, että kysymyksen asettelu on varsin laaja ja siihen ei ole tässä aikataulussa pystytty kunnolla vastaamaan. Toiminnan laajuutta ja hajanaisuutta kuvaa alla oleva listaus niistä organisaatioista ja tahoista, jotka muun muassa tuottavat palveluita joko suoraan suonenjokelaisille asukkaille, yrityksille ja yhteisöille tai Suonenjoen kaupungille.

Yhteistoiminnan julkisia organisaatioita
Pohjois-Savon hyvinvointialue

Pohjois-Savon liitto

Kuopion ympäristö ja rakennuspalvelut (ympäristö- ja rakennuslautakunta)

Kuopion työllisyysalue (työllisyysaluelautakunta)

Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelut (ympäristöterveyslautakunta)

Savon koulutuskuntayhtymä

Siilinjärven kunnan Sydän-Savon maaseutupalvelut (maaseutulautakunta)

Savo-Pielisen jätelautakunta

Sisä-Savon kansalaisopisto

Tytäryhteisöt

Kiinteistö Oy Suonenjoen Pankkila

Kiinteistö Oy Suonenjoen Sote- ja teollisuuskiinteistöt Oy (perustettava yhtiö)

Kiinteistö Oy Tervalankatu 4

Kiinteistö Oy Suonenjoen Vuokratalot

Suonenjoen Vesi Oy

Osakkuusyhteisöt ja muut sidosyksiköt

Istekki Oy
Itärata Oy
Jätekukko Oy
Kehitysyhtiö SavoGrow Oy
Kiinteistö Oy Suonenjoen Yrittäjänkatu 1
Kuntarahoitus Oyj
Kuntien Tiera Oy
Monetra Pohjois-Savo Oy
Sakupe Oy
Sansia Oy
Sarastia Oy (Numera Palvelut Oy)
Savon Energiaholding Oy
Savon ICT-Palvelut Oy
Savon Kuituverkko Oy
Servica Oy

Lisäksi on muita yhdistyksiä ja yhteisöjä, joiden jäsenenä Suonenjoen kaupunki toteuttaa myös yhteistyötä ja edunvalvontaa. Lisäksi on laaja-alaisesti useita kuntia niin omasta kuin naapuri maakunnista, joiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä muun muassa Kuopion kaupunkiseutu (MAL) tai perusopetuksen HUomisen Perusopetus Alueellisesti hankkeen kunnat lähialueelta.

Kuten yllä on todettu, niin yhtä tai yksiselitteistä vastausta yhteistyön toimivuudesta ja vaikuttavuudesta on mahdoton antaa. Kukin toimija tulisi arvioida pääsääntöisesti yksittäin tai jopa joissakin tapauksissa palveluittain. Viimeisimpinä muodostuneet ja asiakasvaikutuksiltaan merkittävät toimijat, kuten Pohjois-Savon hyvinvointialue ja Kuopion työllisyysalue hakevat toimintamallia ja tapoja yhteistyön toteuttamiseen. Osan toimijoiden kanssa yhteistyötavat ja toteutus on säännönmukaisia ja vakiintuneita kuten Pohjois-Savon liitto tai osakkuusyhtiöt.

On myös ymmärrettävä, että osaan yhteistyöalueeseen on kuuluttava, kuten työllisyysalueeseen tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen. Osa on vapaa-ehtoisia, kuten Sisä-Savon kansalaisopisto. Myös kaupungin oma organisoituminen pohjautuu pääosin vapaaehtoisuuteen pl. markkinoilla toimiva toiminta.

Asiakas saa myös monen organisaation osalta palvelun suoraan ko. yhteistyöorganisaatiolta ilman kaupungin toimenpiteitä. Kuten Vesi Oy, terveyden ja pelastustoimen palvelut tai jätehuolto. Näiden asiakas- tai yhteistyökokemus on varsin löyhä kaupungin arvioitavaksi ja siihen paras arviointi tulee tulla suoraan ko. organisaation kautta. Organisaatiot ainakin itse kokevat omat palvelunsa tärkeiksi. Pääosin palvelut toimivat ja kokemuseräistä kritiikkiä tulee yksittäisistä asioista tai palvelukokemuksista. Vuoropuhelun kautta näihin epäkohtiin pyritään vaikuttamaan ja hakemaan tarvittaessa muutosta. Tässä on myös keskeinen rooli yhteisöihin nimetyillä kaupungin edustajilla.

Osan organisaation osalta kaupunki maksaa palvelusta ja / tai sen järjestämisestä. Kuten ympäristöterveydenhuolto, työllisyyspalvelut tai kansalaisopisto. Osan rahoitus tulee suoraan valtiolta (huom. yhteiset veronmaksajat tai valtionosuudet), asiakkaalta tai muutoin, kuten hyvinvointialue, ammatillinen koulutus tai vesimaksut ja vuokrat suoraan asiakkaalta yhtiölle. Näin ollen on olemassa kaupungin näkökulmasta myös erilaisia kustannusrasituksia tuottavia palvelukokonaisuuksia, joiden käyttäjinä ovat suonenjokelaiset asukkaat tai yhteisöt. Näin ollen vaikuttavuuden ja hinnoittelun arviointi kustannusperusteisesti on otettava tarkasteluun toimijoittain tai palveluittain.

Kokonaisuudesta on todettava, että ilman yhteistyötä emme tule selviämään. Osan kanssa yhteistyö on tiiviimpää ja säännöllisempää. Pääosin yhteistyö toimii hyvin ja kokoontumiset ovat säännöllisiä. Osan kanssa yhteistyö hakee vielä muotoaan. Tulevaisuuden palveluratkaisuja ajatellen yhteistyön merkitys korostuu ja sitä tulee pääsääntöisesti lisätä, eikä vähentää. Myös kuntien välinen yhteistyö korostuu ja sitä tulisi edistää suunnitelmallisesti. Toki tavoitteiden ja hyödyn arviointi on tärkeää ainakin niiden toimijoiden osalta, joiden palvelujen käyttöön tai omistajuuteen voimme suoraan kaupunkina vaikuttaa. Tiedon kulku on myös keskeisessä asemassa asiakashyödyn, -tarpeiden sekä kehitysehdotusten esille nostamisessa. Pääsääntöisesti kussakin organisaatiossa on nimetty kaupungin edustaja ja näin ollen vastuu on myös edustajalla välittää tietoa molempiin suuntiin.

Mahdolliset palvelujen organisoinnin uudistukset (Sote- ja teollisuuskiinteistöt) tai mahdollinen hankintalain uudistus (IN-house) tulevat vaikuttamaan miten palvelujen tuottaminen ja järjestäminen rakentuu ja miten yhteistyötä tullaan tulevaisuudessa tekemään.

Yhteistyön toimivuutta ja vaikuttavuutta esitellään tarvittaessa tarkemmin kaupunginhallituksen kokouksessa 22.9.2025.

Ehdotus

Kaupunginjohtaja ehdottaa, että kaupunginhallitus merkitsee annetut selvitykset vuoden 2024 arviointikertomukseen liittyen tietoonsa saatetuksi ja välittää ne edelleen kaupunginvaltuustolle ja tarkastuslautakunnalle tiedoksi.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.